

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

08 דצמבר 2024

לפני

כב' השופט טל גולן

נציג ציבור עובדים - מר גבע ביאדגו

נציג ציבור מעסיקים – מר ברק נחשול

התובעת:

אילה נוח

ע"י ב"כ: עו"ד אייל אמרגי

-

הנתבע:

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ: עו"ד חן פולגר לוי

פ ס ק ד ין

א. מבוא וסקירת ההליך

1. תביעת התובעת, גבי אילה נוח (להלן: "התובעת") הוגשה כנגד החלטת הנתבע בהליך, המוסד לביטוח לאומי (להלן: "הנתבע"), מיום 4.9.2023. בהחלטתו שבנדון דחה הנתבע את תביעת התובעת לחדש את תושבותה, ולראות בה כתושבת ישראל החל משנת 2022, היות שהיא אינה עומדת במבחן "מרכז החיים" כתנאי לבחינת תושבות קבע. מכאן התביעה שלפנינו. לאחר שהוגשו כתבי הטענות נערך דיון מוקדם לפני אב"ד ביום 26.3.2024. לאחר-מכן הוגש תצהיר התובעת. ביום 17.9.2024 נערך דיון ההוכחות, במהלכו העידה התובעת. בתום הדיון סיכמו באי-כוח הצדדים בעל-פה. לאחר הדיון הוגשו מסמכים נוספים מטעם התובעת. בהמשך, הודיע הנתבע כי עמדתו לא השתנתה, וההליך הופנה למתן פסק דין.

ב. התשתית העובדתית וטענות הצדדים

2. **התשתית העובדתית** – להלן עיקרי התשתית העובדתית שאינה שנויה במחלוקת בין הצדדים: התובעת, שנולדה בישראל בשנת 1957, היא אזרחית ישראלית; התובעת עבדה בעבר ובמשך שנים רבות בישראל כאחות בקופות

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

חולים שונות, וגרה בישראל עם בעלה וילדיה; התובעת סובלת ממספר בעיות בריאותיות, והחל משנת 2008 היא אינה עובדת; בשנת 2012 עברו התובעת ובעלה לארצות הברית, לאור עבודת הבעל; בשנת 2014 נקבע על ידי הנתבע כי התובעת אינה נחשבת כ"תושבת" לעניין חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: "החוק"); התובעת אינה מלינה על החלטה זאת, והיא מקובלת עליה; כיום התובעת אינה עובדת בישראל או בחו"ל, והיא מקבלת גמלה מחברת הביטוח מגדל; לתובעת ולבעלה יש ילדים ומשפחה שמתגוררים בישראל; התובעת מגיעה לסירוגין לארץ.

3. **טענות הצדדים – התובעת טוענת**, כך: במהלך חודש 1/2022 היא שבה להיות תושבת ישראל מבחינת מירב הזיקות, הן מבחינה אובייקטיבית והן מבחינה סובייקטיבית; החלטת הנתבע שניתנה בעניינה היא שגויה ולקונית, ובמסגרתה נבחן רק מספר הימים שבהם היא שהתה בארץ, אך אין מדובר במבחן הבלעדי; מבחינה סובייקטיבית היא רואה את מרכז חייה בישראל, היות שמשפחתה והבית שלה נמצאים כאן, ועל כן יש להכיר בה כתושבת; היא טיפלה ומטפלת בהוריה, חמותה ושלושת דודיה, כששניים מהם עריריים; היא מכרה את דירתה בארצות הברית, קנתה דירה בישראל ומתגוררת בה; היא משלמת על הדירה בישראל את כלל התשלומים: ארנונה, דמי ניהול, חשמל, אינטרנט, מים, וגם מחזיקה רכב בארץ; מגוריה, משפחתה ונכסיה נמצאים בישראל; היא זכאית לקבל פנסיה בארץ לאור הגעתה לגיל פרישה, ועל כן עונה על מבחן העבודה; בית הדין מתבקש לקבוע כי היא תושבת ישראל לעניין החוק החל מחודש 1/2022.

4. **הנתבע טוען**, כך: התובעת אינה עומדת במבחן "מרכז החיים"; הדירה שאליה התייחסה התובעת רשומה על שם ילדיה, והיא גם אינה מתגוררת בה היות שגר בה שוכר; חשבונות החשמל והמים של הדירה אף מצביעים על שימוש נמוך מאוד בדירה, כך שברי כי התובעת עצמה אינה מתגוררת בה; התובעת לא צירפה מסמכים המעידים על סיום מרכז חייה בחו"ל, ועל חזרתה ארצה, העתקת מגוריה, משפחתה ונכסיה; טענות התובעת לגבי טיפול בבני משפחתה אף הן לא הוכחו; בשנת 2022 שהתה התובעת מחוץ לישראל כמחצית מהזמן, בעוד שבשנת 2023 היא שהתה מחוץ לישראל מרבית הזמן; בכל מקרה, התביעה נדחתה לא רק בגלל בחינת מספר הימים.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

ג. התשתית הנורמטיבית

5. החוק אינו מגדיר מיהו "תושב" באורח פוזיטיבי, והמבחן בעניין זה גובש בפסיקה, אשר קבעה כי המבחן לקביעת תושבותו של אדם לצורך זכויות מכוח החוק הוא מבחן "מרכז החיים", הנבדק לפי "מירב הזיקות"¹. למבחן "מרכז החיים" שני פנים: ההיבט האובייקטיבי – שבו נבחן היכן מצויות מירב הזיקות של האדם מבחינה פיזית; וההיבט הסובייקטיבי – שבו נבחן מה היתה כוונתו של האדם, והיכן הוא רואה את מרכז חיו – להבדיל משהות ארעית או זמנית².

6. על מנת להגיע למסקנה עובדתית בדבר "מרכז החיים" ו"מירב הזיקות" יש לבחון את כלל הנסיבות העובדתיות, וביניהן ניתן למנות את הנסיבות הבאות:

זמן השהייה בישראל בתקופה הרלוונטית; קיומם של נכסים בישראל; מקום המגורים הפיזי; המקום בו מתגוררת משפחתו של האדם ובו לומדים ילדיו; אופי המגורים; קשרים קהילתיים וחברתיים; מקום העיסוק וההשתכרות; מקום האינטרסים הכלכליים; מקום פעילותו או חברותו של האדם בארגונים או מוסדות; מצגים של האדם עצמו אשר יש בהם כדי ללמד על כוונותיו; ומטרת השהייה מחוץ לישראל (כדוגמא – במקרים של לימודים, ריפוי או עבודה מטעם מעסיק ישראלי).

נוסף לכך, ובעת יישום המבחנים, יש לקחת בחשבון את מהותה של הזכות הנדונה ותכליותיה. זאת, כאשר "בחשבון סופי תקבע הזיקה למעשה; זיקה שלא היא בה מהזמניות או מהארעיות, זיקה שיש בה להוכיח ראיית מקום שבתחום ישראל, כמקום ש'בו הוא חי', ש'זה ביתו'³."

ד. הכרעת בית הדין בתובענה

7. מבוא להכרעת בית הדין – נקדים אחרית לראשית ונציין, כי לאחר ששמענו את עדות התובעת, ולאחר שסקרנו את כלל הראיות שהוגשו לתיק בית הדין,

¹ עב"ל (ארצי) 83/06 טייץ – המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 2.6.2009).

² עב"ל (ארצי) 386/99 דוניבסקי – המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לז 696 (2002); עב"ל (ארצי) 363/09 עזה – המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 13.3.2011).

³ דב"ע (ארצי) מה/04-73 סנוקה – המוסד לביטוח לאומי, פד"ע יז 79 (1985).

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

שוכנענו כי דין התביעה **להתקבל**. זאת, מהטעם שהוכח כי מרכז החיים של התובעת החל מחודש 1/2022 אכן נמצא (גם) בישראל, ועל כן יש להכיר בתושבותה בארץ. להלן נפרט כיצד הגענו למסקנתנו שבנדון. תחילה, נציין כי גרסתה ועדותה של התובעת היו אמינות ורציפות, ולא נסתרו על ידי הנתבע. גרסת התובעת אף היתה מגובה בשלל מסמכים אשר הוגשו לתיק בית הדין, שיש בהם כדי להוכיח כדבעי כי היא מקיימת זיקות רבות לארץ.

8. בכלל זה, התובעת פירטה כי בשנת 2012 בעלה והיא עברו לגור בקליפורניה שבארה"ב, כשהיא עצמה לא עבדה באותה עת בשל מצבה הרפואי. עם זאת, אירועי השנים האחרונות דרשו ממנה לחזור ולהיות תושבת ישראל⁴. התובעת הדגישה כי במקביל, היא עדיין גרה גם בארה"ב – בשל הצורך לתמוך בבעלה, וכדי לקבל שם טיפולים רפואיים שהיא אינה יכולה לקבלם בארץ, היות שאין לה ביטוח רפואי בישראל⁵. אשר לבעל, הוא עדיין עובד בארה"ב, ואם הוא יחזור לארץ לא תהיה לו עבודה⁶.

9. **וביתר פירוט - הצורך הרפואי** – לא נסתרה טענת התובעת כי בשל טיפול בבני משפחה מבוגרים (חלקם עירייים), היא נדרשת לשהות תקופות ארוכות בישראל. התובעת פירטה כי היא מטפלת גם בהוריה (למרבה הצער, האם נפטרה בחודש 3/2023), וכן בדודיה ובחמותה. אשר לחמותה, הרי שבעלה הוא בן יחיד, ואף עובד כזכור בארה"ב, ולכן היא זאת שנדרשת לטפל בה. התובעת אף פירטה בעדותה לגבי הקושי והמורכבות בטיפול בחמות, כך: **"... חמותי אלמנה נגיד שנתיים וחצי אולי קצת יותר, אז היא כבר החלפנו 4 מטפלות. כל פעם אני באה לארץ, מחליפה מטפלת. עכשיו, אני מראיינת, אני עושה הכל. מי שחותם, אני מחליטה על הכל, אבל בעלי חותם, כי הוא הבן שלה ויש לו ייפוי כוח"**⁷.

⁴ סעיף 3 לתצהיר העדות הראשית של התובעת.

⁵ סעיף 7 לתצהיר העדות הראשית של התובעת; נספחי יב' לתצהיר זה.

⁶ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 16, שורות 25-33.

⁷ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 6, שורות 24-27.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

10. התובעת המשיכה ופירטה בעדות, ש"כשאנחנו פה פיזית, אז אנחנו כמעט כל יום שם"⁸, וכאשר היא נמצאת בארץ, הטיפול הוא "בעיקר ביקורים. אני חושבת שהרבה תמיכה, ביקורי רופא... עכשיו אני בשבוע הבא צריכה לקחת אותה לרופא, כל מיני כאלה דברים שאי אפשר לעשות מחו"ל. דרך אגב, הרבה אתרים כבר סגורים לשימוש מחו"ל. אני לא בטוחה שאנחנו יכולים להיכנס. למשל, אם אני רוצה להיכנס למרפאה, אני כבר לא יכולה מחו"ל, הכל חסום"⁹.

11. אשר לאב ולדודים, התובעת ציינה כי יש לה אחים וקרובי משפחה נוספים שיכולים לסייע לה (בני-דודים). עם זאת – לאור מצבו הקשה של האב והדוד (חלק מהדודים נפטרו במהלך השנים); והיות שליתר קרובי המשפחה יש בעיות ואילוצים שונים (למשל, לחלק מקרובי המשפחה יש ילדים קטנים); וכן בעיות נוספות מצד אחותה ואחיה (מפאת צנעת הפרט לא נרחיב לגבי כלל אלה, הגם שעדותה של התובעת בהקשר זה היתה מפורטת) – הרי שגם כאן יש עליה עול כבד, למרות החלוקה בנטל. כמו כן, בדומה למטפלת של החמות, גם המטפלת של האב לעיתים נוטשת אותו¹⁰. כך גם לגבי הדוד שלה, כאשר מדובר בסיוע רגשי לאור בדידותו, ושבא לידי ביטוי בביקורים רבים.

12. **הזיקה המשפחתית** – כפי שכבר ציינו דלעיל, כלל משפחתה של התובעת נמצאת בארץ – משפחתה הרחבה, אחיה ואחותה, וכן ילדיה – שגרים ועובדים אף הם בארץ¹¹.

13. **הזיקה הכלכלית** – התובעת הינה בעלים של רכב שנקנה בישראל¹², וכן יש לה חשבון טלפון סלולרי ישראלי המשולם על ידה. התובעת היא גם הבעלים של דירה בישראל הנמצאת בפרויקט "כפר הים" שבחדרה, שנקנתה על ידה בחודש 10/2021 (להלן: "הדירה"), כשהחזקה נמסרה לידיה בחודש 1/2022. תכולת הדירה נקנתה על ידה ברובה מהשוכר הקודם של הדירה, והיא גם שיפצה אותה

⁸ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 7, שורות 8-12.

⁹ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 7, שורות 24-28.

¹⁰ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 5, שורה 32, עד עמ' 6, שורה 2.

¹¹ סעיף 13 לתצהיר העדות הראשית של התובעת.

¹² ראו נספח 9 לתצהיר התובעת, שהוגש כתמיכה לבקשה שהוגשה לנתבע לחידוש התושבות.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

על חשבונה¹³. התובעת מתגוררת בדירה כשהיא מגיעה לישראל, וכשהיא אינה נמצאת בישראל – איש אינו גר שם. את הסיבה לרכישת דירה בחדרה, בעוד שאביה וחמותה גרים ברמת השרון ובכפר סבא (בהתאמה), הסבירה התובעת בציינה כי הדירות באזור המרכז הן יקרות, והן עלו כפליים ממחיר הדירה שאותה קנתה לבסוף בחדרה¹⁴.

14. יוזכר, כי קניית דירה הינה השקעה כלכלית משמעותית ביותר. עוד יודגש, כי לתובעת ולבעלה אין דירה משלהם בארצות הברית, ואף לא נסתרה טענת התובעת כי היא מכרה את דירתה בארצות הברית לצורך קניית הדירה בארץ. התובעת אף המשיכה ופירטה כי הדירה נרשמה על שמה, במשותף עם ילדיה, כדי שהם יוכלו לטפל בענייני הדירה כשהיא לא נמצאת בארץ¹⁵. זאת הסיבה שחשבון הארנונה (להבדיל מיתר החשבונות) רשום על שם ילדי התובעת¹⁶, אך היא זאת שמשלמת בפועל את החשבונות – וכפי שהוכח באסמכתה שצירפה התובעת לתיק בית הדין¹⁷, ובמקרים אחרים – ילדיה משלמים והיא מחזירה להם את הכסף¹⁸.

15. כמו כן, לא נסתרה טענת התובעת כי ילדיה כלל אינם גרים בדירה, והם גם לא משתמשים בשירותים הניתנים לדירה במסגרת מתחם המגורים שבה¹⁹. זאת ועוד, הוכח כי התובעת משלמת את כלל החשבונות שקשורים לדירה, ולא רק ארנונה – כגון מים, אינטרנט ודמי ניהול משמעותיים של המתחם שם שוכנת הדירה. טענות התובעת בדבר הזיקה הכלכלית אף גובו במסמכים רבים, ובכלל זה בדבר קניית הדירה בישראל והרישום בלשכת רישום המקרקעין, מכירת הדירה בארצות הברית, חשבונות שונים ששילמה התובעת, ועוד. מנגד, טענות

¹³ ראו המסמכים שצירפה התובעת לתיק בית הדין ביום 19.9.2024.

¹⁴ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 12, שורות 28-33.

¹⁵ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 8, שורה 34, עד עמ' 9, שורה 3.

¹⁶ סעיף 15 לתצהיר התובעת, שהוגש כתמיכה לבקשה שהוגשה לנתבע לחידוש התושבות.

¹⁷ ראו המסמכים שצירפה התובעת לתיק בית הדין ביום 19.9.2024.

¹⁸ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 11, שורות 32-33; מסמכים אשר הוגשה לתיק בית הדין ביום 19.9.2024.

¹⁹ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 14, שורות 16-19.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

הנתבע ביחס לדירה הופרכו. כך למשל, הנתבע טען כי צריכת החשמל בדירה עלתה דווקא כשהתובעת לא היתה נמצאת בארץ. אולם, הוכח כי מדובר בקפיצה לא משמעותית ובסכומים מזעריים. גם טענת הנתבע כי ישנו שוכר בדירה הוכחה כשגויה, היות שמדובר בשוכר ששהה בדירה בעת קנייתה על ידי התובעת, והוא עזב לאחר רכישתה.

16. **מספר הימים שבהם שהתה התובעת בארץ** – אין בידינו לקבל את ההשוואה 'המתמטית' שעורך הנתבע לגבי מספר הימים שהתובעת שוהה בהם בארץ בתקופה הרלבנטית לתביעה, ולחשבון שהוא עורך לגבי מספר הימים שביקרה התובעת בישראל, בין אם במבחן הפנימי בתוך שנה נתונה וביחס לשאלה האם התובעת שהתה יותר בארצות הברית או שהתה יותר בארץ, ובין אם לגבי ההשוואה בין שנים שונות. בפסיקה נקבע כי לא די בהשוואה בין מספר החודשים בהם שהה פלוני בחוץ לארץ ובין מספר החודשים בהם הוא שהה בישראל²⁰. מכל מקום, הוכח כי התובעת שוהה פרקי זמן ממושכים וניכרים בישראל, וכפי שעולה מדו"ח פירוט כניסות ויציאות לישראל – בשנת 2022 היא שהתה בארץ 184 ימים, ובשנת 2023 היא שהתה 126 ימים²¹. לגבי שנת 2023, התובעת הסבירה כי היא שהתה מעט פחות בישראל בשנה זאת – הן לאור ביטולי טיסות שנבעו בשל המלחמה²², והן משעה שהיא עברה שני ניתוחים בארה"ב²³ (נשוב ונזכיר כי לתובעת אין ביטוח רפואי בארץ).

17. **הזיקות שיש לתובעת בארה"ב** – אין לכחד כי לתובעת יש עדיין זיקות רבות ומהותיות בארה"ב, והיא שוהה שם במשך פרקי-זמן ממושכים, ואף מקבלת שם טיפולים רפואיים. לטעמנו, ניתן לראות בה כתושבת ארה"ב, לצד היותה תושבת ישראל. יצוין כי הפסיקה הכירה בכך שניתן לקיים תושבות כפולה, וראו בעניין טייץ, שם קבע בית הדין הארצי לעבודה כי אין לשלול בהכרח תושבות כפולה²⁴. באופן ספציפי, התובעת אף הצביעה על כך שהיא מקבלת טיפולים

²⁰ עב"ל (ארצי) 3/99 פלדמן – המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 12.9.2000).

²¹ ראו מוצג נ/1.

²² תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 9, שורה 31.

²³ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 9, שורה 8.

²⁴ עב"ל (ארצי) 83/06 טייץ – המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 2.9.2009).

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

רפואיים בארצות הברית היות שבעלה עובד שם, והביטוח הרפואי מוקנה ומשולם על ידי מקום העבודה. לעומת זאת וכפי שכבר צוין דלעיל, בישראל אין לה ביטוח רפואי, לאור היעדר ההכרה בתושבותה.

18. עוד קבעה הפסיקה, והפעם בעניין **דוידי**, כי מבחן התושבות לגבי הגיל המבוגר הוא גמיש יותר²⁵. כך נכון ליישם גם בענייננו. לבסוף, יש גם לזכור כי התובעת נולדה וגרה בישראל כמעט כל חייה, ובמהלך שנים ארוכות היא קיימה את כלל הזיקות לישראל – היא נישאה והקימה משפחה בארץ, עבדה במשך שנים רבות והיה לה רכוש כאן. המעבר לארה"ב נעשה רק בשנת 2014, בהיותה בת 57, וכשהיא אינה עובדת בשל מצבה הרפואי, ולאחר שהוצעה לבעל (המפרנס היחיד) עבודה בחו"ל. בנסיבות אלה, יש לראות את שובה לישראל בשנת 2022 – הגם שהיה ניתוק לאורך מספר שנים – כחזרתה (לכמעט) אותן הנסיבות ולסביבה שבה היא היתה "תושבת" כל חייה.

19. **התושבות של בעל התובעת בארה"ב** – בניגוד לה, התובעת אינה טוענת כי בעלה הפך להיות תושב ישראל, והיא מסכימה שיש לראותו כתושב ארה"ב, בלבד. שלא כמו הנתבע, איננו נותנים משקל רב לסוגיה זאת. בפן הנורמטיבי, לא הוכח כי בני הזוג חייבים להיות בהכרח מוכרים באותו המעמד אצל הנתבע, ובמילותיה של התובעת עצמה: **"... אני אדם עצמאי ואישי ואותי צריכים לבחון במשקפיים שלי לעניין התושבות"**²⁶. יש גם לזכור כי אילוצים שונים יכולים להביא בני זוג להיות נפרדים במשך תקופות זמן כאלה ואחרות, וביתר-שאת בעת המודרנית ולאור הגלובליזציה. בפן העובדתי, הוכח כי בעל התובעת לא שהה איתה במשך תקופות ארוכות שבהן היא היתה בישראל, ובמיוחד בשנת 2022²⁷. אשר לשנים שלאחר-מכן, התובעת פירטה כי בעלה כן הגיע עימה כדי לסייע לה ולאור קשייה הרפואיים²⁸.

²⁵ עב"ל (ארצי) 273/03 דוידי – המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 27.6.2004).

²⁶ ראו הסיפא לסעיף 6 לתצהיר התובעת, שהוגש כתמיכה לבקשה שהוגשה לנתבע לחידוש התושבות.

²⁷ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 8, שורות 20-21.

²⁸ תמלול פרוטוקול דיון ההוכחות מיום 17.9.2024, עמ' 17, שורות 4-17.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 18491-12-23

20. **לסיכום** – התובעת הוכיחה כדבעי את תביעתה, והוכח – הן באמצעות עדותה האמינה והרציפה של התובעת; והן באמצעות מסמכים רבים מאוד – כי היא מקיימת כיום, ומאז חודש 1/2022, זיקות מהותיות רבות לארץ, ובכלל זה זיקות רגשיות, משפחתיות וכלכליות. על כן ולאור כל האמור לעיל, תביעתה של התובעת להכרה כתושבת ישראל החל מחודש 1/2022 דינה **להתקבל**. הנתבע יישא בהוצאות ההליך בסך של 7,000 ₪, שישולמו תוך 30 ימים מהיום. ניתן להגיש ערעור על פסק הדין לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים תוך 30 ימים מיום קבלתו.

ניתן היום, ז' כסלו תשפ"ה, (08 דצמבר 2024), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

מר ברק נחשול
נציג ציבור (מעסיקים)

טל גולן
שופט

מר גבע ביאדגו
נציג ציבור (עובדים)

